

Preek van de Leek

Amsterdam 9 november 2014

Onheil in het Heilig Land

Inleiding

In het land tussen de Middellandse Zee en de Jordaanrivier is er nog altijd geen vrede. Al sinds 1948, dus al 66 jaar lang, leven mensen daar onder de gruwel van oorlog en bezetting en nog is er geen vooruitzicht op dat hieraan een einde gaat komen.

In het nabije verleden hebben schokkende gebeurtenissen elders in het Midden-Oosten onze aandacht opgeëist, Syrië vooral en de overrompelende opkomst van de Islamitische Staat. Maar laten we toch voor ogen houden dat de tragedie van Israël / Palestina al meer dan een halve eeuw aan de gang was toen die nieuwe onheilen begonnen.

Het heeft lang, te lang, geduurd voor ik van die tragedie weet kreeg. Evenals de meeste andere Nederlanders ben ik de jaren door een kritiekloze bewonderaar van Israël gebleven. Mijn geloof in Israël kreeg pas een knauw toen ik hoorde van de slachtingen in twee Palestijnse vluchtelingenkampen nabij Beirut en van medeplichtigheid hieraan van het toen in Libanon opererende Israëlische invasieleger. Dat gebeurde in 1982. Ik was toen ook minister van buitenlandse zaken, maar vond geen woorden om bondgenoot Israël in ons parlement te verdedigen. Nadien heb ik mij in de kwestie Israël/Palestina verdiept. Dat onderzoek heeft me tot bekeerling gemaakt.

Vandaag is het 9 november. Op deze datum voltrok zich in 1938 in nazi-Duitsland de Kristalnacht. Dat was de voorbode van de Holocaust, de duivelse climax van de haat tegen Joden die alom in Europa de eeuwen door gebroeid heeft en soms ontvlamd is. Al vóór de Eerste Wereldoorlog waren pioniers van de zionistische beweging op zoek gegaan naar een veilig thuisland voor de Joden, liefst daar waar het Joodse volk vóór het begin van onze jaartelling had geleefd. De immigratie naar dat land kwam geleidelijk op gang, maar nam na 1945, begrijpelijk, de proporties aan van een exodus. Helaas leidde dat niet tot een vreedzame co-existentie met de daar al eeuwenlang gevestigde Arabieren, hoezeer grote Joodse denkers als Albert Einstein en Hannah Arendt hiervoor ook gepleit hadden.

De nieuwe staat Israël

In mei 1948 riep David Ben-Gurion de soevereine staat Israël uit, op basis van een VN-resolutie tot verdeling van de voorheen Ottomaanse provincie Palestina. Omringende Arabische landen verklaarden het jonge Israël dadelijk de oorlog. Zij vonden het onredelijk dat de VN-resolutie aanmerkelijk meer grondgebied had toegewezen aan de Joden (toen 30% van de bevolking van Palestina) dan aan de Palestijnse Arabieren (toen nog 70%). De Arabische verontwaardiging was mede gewekt doordat Joodse milities al ruim vóór 1948 waren begonnen met het verdrijven van Palestijnen uit stadjes en dorpen, gelegen binnen het gebied waarop zij de staat Israël wilden vestigen. Ongeveer driekwart miljoen Palestijnen, destijds de helft van de Arabische bevolking, is hierdoor vluchteling geworden. Israël weigert pertinent terugkeer van vluchtelingen of hun nabestaanden toe te laten.

De uitkomst van de oorlog was victorieus voor Israël en beschamend voor de aanvallende Arabieren. Al vroeg in 1949 had Israël zich meester gemaakt van bijna vier-vijfde deel van het voormalige Palestina. Voor de Arabische bewoners bleef nog maar een vijfde deel over en dat bestond uit Oost-Jeruzalem, de Westoever van de Jordaan en Gazastrook.

...en maakt zich meester van heel Historisch Palestina

Bijna twintig jaar later, juni 1967, kwam de volgende oorlog: Israël, dat toen de eerste schoten loste, tegen Egypte, Syrië en Jordanië. Israël overwon in zes dagen en veroverde het resterende vijfde deel van Palestina plus de Sinäi-woestijn en de Golan-hoogte. Sindsdien en tot op vandaag hebben de Palestijnen geen vierkante meter meer ter vrije beschikking.

In 1988 heeft Yassir Arafat namens de PLO een **formidabele concessie** aan Israël gedaan en die luidde: wij aanvaarden dat U heer en meester blijft over al het land dat U vóór 1967 in handen had. Hiermee gaf hij dus vier-vijfde deel van Historisch Palestina definitief prijs. Hij deed dit in de hoop, misschien de verwachting, dat Israël nu dan bereid zou zijn in gesprek te treden over een vredesregeling met betrekking tot het resterende land. Sindsdien staat de **twee-staten-oplossing** op de internationale agenda. Maar daarvan is, alle pogingen tot onderhandeling ten spijt, geen sikkepit terechtgekomen.

Kolonisatie

Enige tijd na de verovering in 1967 is de kolonisatie begonnen, vooral in Oost-Jeruzalem en op de Westoever. Die is nu al zover gekomen dat er thans ver over een half miljoen settlers wonen in die bezette gebieden. Hierdoor is het nu een

klemmende vraag geworden of een weliswaar klein maar toch levensvatbaar Palestijns staatje nog gevormd kan worden.

Al bij al is de situatie **bijna hopeloos** geworden. De tot dusver laatste poging om het zogenaamde “vredesproces” toch vlot te trekken is in april van dit jaar faliekant mislukt. De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken John Kerry, die de initiatiefnemer was van deze gesprekken, heeft Israël aangewezen als hoofdverantwoordelijk voor dit nulresultaat. Het is steeds duidelijker geworden dat de huidige machthebbers in Israël, in regering en parlement, **geen** zelfstandige Palestijnse staat naast zich dulden. Israël gedraagt zich als de grijpgrage koning Achab in het Bijbelverhaal dat we zojuist hebben gehoord.

In de bezette gebieden heb ik aangrijpende dingen meegemaakt. In Hebron bijvoorbeeld, op de Westoever van de Jordaan. In deze stad met een grote Palestijnse bevolking hebben kolonisten, gesteund door het leger, bezit genomen van het oude centrum. Genesteld in huizen boven op de heuvels gebruikten ze de hoofdwinkelstraat in de diepte beneden hen, waar de Palestijnen lopen, blijkbaar als afvalbak om vuilnis in te smijten. Intussen is die winkelstraat helemaal voor Palestijnen gesloten. Wat mijn metgezellen en ik daar gezien hebben is diepe verachting voor Palestijnen. Die blijkt ook uit de manier waarop Palestijnen bejegend worden bij de vele checkpoints.

Geweldpleging door settlers komt steeds vaker voor, rapporteert de VN. Jaarlijks worden er zo’n tienduizend vruchtbomen van Palestijnse boeren vernielde. Soms richt het geweld zich zelfs tegen mensen. Ik ben zelf thuis geweest bij Palestijnen wier huisje aan de voet van een heuvel nabij Nablus de vorige avond was aangevallen door boven op de heuvel neergestreken kolonisten. Die hadden kleine brandbommen

door de ruiten gegooid van de kinderslaapkamer. Levensgevaar dus, maar ze hadden het allemaal overleefd. Meestal laat de bezettende macht zulke daders ongemoeid.

Woede en wanhoop voel je dan, maar ook verdriet. Geschreid heb ik, en gevloekt, moet ik bekennen.

Noodkreten uit Christelijk Palestina

Onlangs hebben voorgangers van christelijke denominaties in Palestina gezamenlijk een bewogen oproep gedaan aan hun geloofsgenoten in het Westen, in Europa vooral. Bevrijd ons van deze knellende bezetting, help ons voordat wij ten onder gaan. In deze brief staat onder meer: *"Europe has a moral, legal and political duty to hold Israel accountable and support Palestinian non-violent initiatives to end the Israeli occupation,"* schrijven zij. En: *"Until when will you continue accepting Israel's violations of your own resolutions? Until when will you allow that the prospects of peace will continue to be destroyed by Israeli colonization? Until when should we be allowed to be treated as foreigners in our own homeland?"*

Het is onze plicht te antwoorden op deze noodkreet. Deze herhaalt wat de gezamenlijke christenheid van Palestina ons eerder heeft toegeroepen in wat toen heette het Kairosdocument. Zowel de PKN als de bisschoppen van mijn kerk hebben angstvallig hun oren gesloten voor dat hulpgeroep. Zij en wij moeten ons daarvoor schamen. Desmond Tutu, Nobelprijswinnaar en hoeder van de vrede na de omwenteling in Zuid-Afrika, heeft na bezoeken aan de Palestijnse gebieden meermalen uitgesproken dat wat hij daar heeft aangetroffen minstens zo erg is als hoe het voorheen in zijn geboorteland was. Hieraan achteloos voorbij te gaan is zondige nalatigheid.

Wij Europeanen moeten niet langer aansjokken achter Amerika maar met de vuist op tafel slaan. Niet langer met twee maten meten. Toen de Russen bezit namen van de Krim, kwam het Westen dadelijk met sancties. De staat Israël handhaaft al tientallen jaren zijn hardvochtige bezetting van Palestijns land en archiveert schouderophalend de veroordelende verklaringen die het Westen hierover aflegt. Dit mag zo niet doorgaan.

Kritiek op de staat Israël en antisemitisme

Waarom toch zijn wij zo schuchter? Een belangrijke reden daarvan is de gangbare identificatie tussen de staat Israël en het Joodse volk, de Joden, het Jodendom. Heel wat mensen die het gedrag van de staat Israël echt verfoeien durven zich niet uit te spreken, bang om te worden gediskwalificeerd als antisemiet. In de Domkerk in Utrecht staat thans een tentoonstelling die een beeld geeft van de mishandeling waaronder veel Palestijnse kinderen, sommigen heel jong, te lijden hebben in Israëlische gevangenissen.

Tegen het houden van zo'n tentoonstelling wordt geopponneerd met het motief dat dit zou stimuleren tot antisemitisme. Hoe onzinnig deze protesten zijn, blijkt al doordat velen van onze Joodse medeburgers die expositie van harte steunen en aanbevelen.

Genegenheid voor (Het Andere) Israël

Boze tongen beweren dat ik de staat Israël zijn bestaansrecht zou ontzeggen. Dat is allerminst het geval. Maar wel is het mijn dringende wens dat die staat, evenzeer als andere staten, zich gedraagt in overeenstemming met het internationaal recht: dus uitvoering geeft aan bindende resoluties van de Veiligheidsraad en zich houdt aan internationale conventies die het zelf heeft aanvaard. In het bijzonder gaat het hierbij om de Rode

Kruisverdragen over het recht in geval van oorlog en bezetting en over de verdragen inzake mensenrechten.

Bewondering heb ik en warme genegenheid voor die talrijke Israëliërs die zich in dienst stellen van de rechtvaardigheid en van het lenigen van nood onder de Palestijnse bevolking: artsen die hulp komen bieden in bezette gebieden, advocaten die (vaak ten onrechte) gedetineerde Palestijnen met raad en daad bijstaan, maatschappelijke hulpverleners die ontredderde gezinnen bezoeken. Hulde ook aan de idealisten die werken voor Israëlische mensenrechtenorganisaties als B'Tselem. En een eresaluut aan de moedige oudgedienden van Breaking the Silence die ernstige misdragingen gepleegd door de bezettingsmacht openbaar maken. Allemaal mensen van vierentwintigkaraats goud die het andere Israël laten zien. Zij verweren zich tegen het onheil dat het Heilig Land in onze tijd teistert.

Gaza gefolterd

Teisterend onheil, hierbij denken we natuurlijk allermeeest aan Gaza. In Gaza is Hamas aan de macht. Hoewel, daar zit ook de kleine, veel radicalere organisatie Islamitische Jihad, die zich niet helemaal laat intomen. In de smalle Gazastrook, niet groter dan twee maal ons eilandje Texel, zijn meer dan anderhalf miljoen mensen opgekooïd, merendeels vluchtelingen en nazaten van vluchtelingen, afkomstig uit andere delen van Palestina. Het is één van de dichtst bevolkte gebieden op aarde. Naar internationaal recht is Gaza nog steeds bezet gebied. Weliswaar is het Israëlische leger in 2005 uit de strook weggehaald maar het is in de macht gebleven van Israël. Het Israëlische leger bewaakt het grondgebied dag en nacht met vliegtuigen en drones, de Israëlische marine houdt de kust onder toezicht, in het noorden en oosten zijn de grenzen met Israël potdicht. Alleen aan de zuidzijde was er nog enig verkeer van personen en goederen mogelijk, vooral via tunnels. Maar

daaraan is een einde gekomen na de laatste machtswisseling in Caïro. Al sinds 2007, zeven jaar lang dus, ligt Gaza onder een wurgende **blokkade**, volstrekt in strijd met het geldende oorlogsrecht.

Die blokkade heeft desastreuze gevolgen. Omdat import en export vrijwel onmogelijk zijn, is er nauwelijks economische activiteit met als gevolg hoge werkloosheid en diepe armoede. Van de voor landbouw geschikte grond heeft Israël 35% tot no-go area gemaakt, vissers die het wagen buiten de 3 mijl zone te gaan worden beschoten. De vangsten zijn dus pover. Wel vier op de vijf bewoners van Gaza zijn aangewezen op voedselhulp door de VN. Kortom, de toestand is daar wanhopig.

In de laatste zes jaar heeft de Israëlische krijgsmacht drie invasies in de Gazastrook uitgevoerd. Telkens was de hierdoor toegebrachte schade groter en het verlies aan mensenlevens hoger. Laatstelijk, in de zomer van dit jaar, rapporteerde de VN als eindcijfer 2.100 Palestijnse doden en 71 Israëlische, dertig maal zo veel dus. Schrijnender nog zijn de cijfers over kinderen: bijna 500 kinderen aan Palestijnse kant, 1 aan Israëlische.

Ja maar, er worden toch zoveel raketten afgevuurd op Israël. Dat is waar en rechtens ongeoorloofd. Hamas, bezet en in oorlog met Israël, heeft het recht gewapend verzet te plegen maar niet met raketten die niet **gericht** worden op een militair doel. Zulke precisiewapens heeft Hamas niet (vliegtuigen, tanks en kanonnen trouwens ook niet) en dus mogen ze helemaal geen raketten lanceren. Zo ligt de zaak volgens het oorlogsrecht. En hoe te oordelen over het wapengeweld van Israëlische zijde? De Joodse hoogleraar Avi Shlaim zegt: "Israel's entire policy in the conflict with Gaza is a moral outrage and a criminal act." Yuli Novak, officier van de Israëlische luchtmacht, verklaarde in NRC Handelsblad van 31

juli van dit jaar: "Huizen [in Gaza] worden bestookt met bommen van 1000 kilo. Wat uitzondering was is nu beleid. Van jaar tot jaar schuiven onze morele grenzen verder op". Israël en het Westen hebben Hamas gebrandmerkt als een terroristische organisatie. Prof. Avi Shlaim bestempelt de aanval op Gaza als "an act of state terrorism."

Besluit

Wij mogen dit gruwelijke conflict niet langer op zijn beloop laten. We moeten, liefst door toedoen van de VN- Veiligheidsraad, alle betrokken partijen door middel van stevige sancties noodzaken aan te sturen op een levensvatbare Palestijnse staat. God geve ons de besluitvaardigheid en de moed daartoe. Alleen dan zullen de vertrapte Palestijnen, onder wie nakomelingen van de allereerste volgelingen van Jezus, eindelijk hun ellende te bovenkomen.

9 november is een bijzondere dag, ook omdat het op deze datum was dat de Berlijnse Muur viel, vandaag 25 jaar geleden. Wanneer komt eindelijk de dag van vrede, vrijheid en vreugde voor allen die wonen in het Heilige Land?

Dries van Agt,
Amsterdam 9 november 2014